

присуджуються тому з подружжя, хто використовував їх у своїй професійній діяльності. Вартість цих речей враховується при присудженні іншого майна другому з подружжя.

Особливу увагу слід звернути на позовну давність, що застосовується до вимог про поділ майна, що є об'єктом права спільної сумісної власності подружжя. Відповідно до ст. 72 СК України, до вимоги про поділ майна, заявленої після розірвання шлюбу, застосовується позовна давність у три роки. Згідно з абз. 2 ч. 2 ст. 72 СК України, позовна давність обчислюється від дня, коли один із співвласників дізнався або міг дізнатися про порушення свого права власності.

Слід зазначити, що в судовій практиці зустрічаються випадки, коли питання про поділ спільного майна подружжя вирішується таким чином: якщо інший з подружжя заявляє, що з моменту розірвання шлюбу вже сплинуло більше трьох років, суд відмовляє позивачеві у задоволенні позову. При цьому в програвшої сторони може скластися уява, що вона втратила право на майно, яке було нею придбано в шлюбі за спільні кошти. Але ж це суперечить розумінню самого поняття позовної давності. Позовна давність – є строком, протягом якого особа, чиє право порушено, може звернутися до суду за його захистом. Сплив позовної давності припиняє право особи вимагати захисту своїх інтересів у судовому порядку, але позовна давність тим і відрізняється від преклюзивних строків, що її сплив тягне припинення права на звернення до суду за захистом, а не самого права. Тобто відмова суду у задоволенні позову про поділ спільного майна подружжя на підставі ст. 72 СК України ще не означає припинення права іншого з подружжя на спільне майно. Така відмова означає лише неможливість вимагати поділу спільного майна, як майна подружжя за правилами СК України. При цьому колишнє подружжя залишаються співвласниками майна, яке було придбано ними під час шлюбу, але порядок користування, розпорядження та поділу такого майна буде здійснюватися вже не за правилами СК України, а відповідно до норм ЦК України про спільну сумісну власність. Тобто при поділі такого майна вже не можуть бути застосовані норми глави 8 СК України, зокрема, положення СК України про збільшення частки одного з подружжя з урахуванням інтересів дітей тощо.

Власне, такий підхід відображено у ст. 68 СК України, згідно якої розпорядження майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності, після розірвання шлюбу здійснюється співвласниками виключно за взаємною згодою, відповідно до Цивільного кодексу України.

Тобто якщо не було здійснено добровільного або судового поділу майна подружжя, таке майно зберігає режим спільності на невизначений час. Режим

спільності може припинитися у випадку: 1) подальшого поділу майна подружжя; 2) смерті колишнього подружжя або одного з них [2]. При цьому поділ такого майна буде здійснюватися не за правилами сімейного законодавства, а відповідно до положень ст. 372 ЦК України.

Література:

1. Постанова Пленуму ВСУ від 21.12.2007 р. «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя». – Режим доступу: [http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/\(documents\)/3DFE1538D09860A5C2257AF40056EBC8?OpenDocument&Highlight=0,%EF%EE%E4%B3%EB](http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/(documents)/3DFE1538D09860A5C2257AF40056EBC8?OpenDocument&Highlight=0,%EF%EE%E4%B3%EB)
2. Жилінкова І. Здійснення права спільної сумісної власності після розірвання шлюбу // Мала енциклопедія нотаріуса: науково-практичний журнал. – 2015. – № 1. – Режим доступу: https://www.google.com.ua/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=4&ved=0ahUKEwjP6cS036nJAhUknXIKHT6DDSwQFggxMAM&url=http%3A%2F%2Fyuradnik.com.ua%2Fwp-content%2Fuploads%2F2014%2F10%2Fmen01_2011_c63_SimPravo_Zhilinkova.doc&usq=AFQjCNG2uEDbPo0CVHKJnlMxOJJcpr5_9Q&bvm=bv.108194040,d.bGQ&cad=rja

Сафончик Оксана Іванівна,

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДО ПИТАННЯ ШЛЮБНОГО ДОГОВОРУ І П

В СК України не надається визначення шлюбного договору. Виходячи з аналізу норм СК України та його загальної характеристики, можна дійти висновку, що шлюбний договір – домовленість осіб, які вступають у шлюб, визначає їхні майнові права та обов'язки у шлюбі та у разі його розірвання.

Більшість вчених сходяться на тій думці, що шлюбний договір, форма цього договору, умови його дійсності, підстави визнання недійсним, процедура укладення та примусового виконання, багато інших моментів наочно показують, що в цьому випадку використовуються загальні цивільно-правові конструкції договірних прав.

Частина 1 статті 92 СК України присвячена визначенню сторін шлюбного договору, якими можуть бути: особи, які подали заяву про реєстрацію шлюбу; подружжя – особи, що вже перебувають у шлюбі. Ніхто інший не може виступати стороною шлюбного договору.

Шлюбний договір не може обмежувати правоздатність та дієздатність подружжя, тобто містити положення, що обмежують право однієї із сторін на працю, вибір професії, отримання освіти, свободу пересувань тощо.

Шлюбним договором регулюються три основних види майнових відносин:

- а) правовий режим майна (ст. 97 СК України);
- б) порядок користування житлом (ст. 98 СК України);
- в) право на утримання (ст. 99 СК України).

Шлюбний договір укладається з приводу майнових правовідносин подружжя (ч. 1 ст. 93 СК України).

Категоричність вказаного твердження є аргументованою, адже особисті немайнові права людини і громадянина, і, навіть подружжя є непорушними, і ніхто, навіть близькі люди не можуть на них посягати, що гарантується Конституцією України. Стаття 21 Конституції України, зокрема, вказує: «Усі люди є вільні і рівні у своїй гідності та правах. Права і свободи людини є невідчужуваними та непорушними». Стаття 51 Конституції захищає права не просто людини, а одруженої людини: «Кожен із подружжя має рівні права і обов'язки у шлюбі та сім'ї». У шлюбному договорі можна передбачити право на компенсацію моральної шкоди, заподіяної негідною поведінкою іншого з подружжя (зрада, побої, дії направлені проти інтересів сім'ї тощо).

Подружжя не можуть за допомогою шлюбного договору регулювати свої немайнові права і обов'язки відносно дітей. Також, договір не може містити умови, які ставлять одного з подружжя у вкрай несприятливе становище (передбачити договором, що все нажите у шлюбі майно і доходи стають власністю лише одного з подружжя). Крім того, шлюбний договір не може містити обмеження щодо таких питань, як добровільність шлюбного союзу, рівноправність подружжя, турбота про добробут і розвиток дітей тощо.

Водночас слід враховувати, що розвиток ІТ не може не впливати все на існуючі договірні конструкції, які все існують в сімейному праві, а відтак потребують їх переосмислення. Стрімкий розвиток ІТ розширює і коло об'єктів цивільних прав, які застосовуються як в цивільному праві, так і в сімейних правовідносинах. Адже до об'єктів цивільних прав можна беззаперечно віднести ІТ-об'єкти, до яких можна віднести: ІТ-активи підприємств, веб-сайти, домені імена, комп'ютерні програми, бази даних, акаунти в Інтернеті, віртуальні речі, віртуальні гроші тощо. Включення зазначених об'єктів не будуть суперечити вимогам чинного законодавства України.

У вітчизняній системі сімейного права законодавство передбачає, що майно, нажите подружжям у шлюбі, є спільним. При укладенні шлюбного договору необхідно враховувати деякі особливості щодо правового режиму

майна, а з урахуванням ІТ сфери то й щодо віртуального майна (комп'ютерні програми, Веб-сайти, аккаунти, електронні кошти, віртуальні об'єкти інтелектуальної власності, результати творчості, які розміщуються на сайтах в Інтернет мережі тощо): допускається вирішувати питання щодо електронних коштів; сторони можуть передбачити, що віртуальне майно, яке набуто кожним з подружжя до шлюбу або одержане за час шлюбу в дар, належатиме подружжю разом і набуватиме режиму спільної часткової або спільної сумісної власності подружжя; умови шлюбного договору не можуть погіршувати матеріальний стан будь-кого із подружжя, тобто необхідність закріплення умов договору лише щодо обох з подружжя в рівних частках, що мають відповідати загальним принципам спільного життя; сторони можуть передбачити, що віртуальне майном, яке належить одному з них на праві віртуальної власності, вони володітимуть та користуватимуться спільно; якщо при посвідченні шлюбного договору постане питання про конкретне віртуальне майно, право власності на яке пропонується визначити в шлюбному договорі, то в такому разі має встановлюватись належність права власності на нього; сторони можуть домовитися про можливий порядок поділу їх віртуального майна; шлюбний договір не є документом, який встановлює та підтверджує право власності на віртуальне майно.

Таким чином, шлюбний договір відносно віртуального майна (речей, об'єктів інтелектуальної власності або творчості) для врегулювання відносин між подружжям в ІТ сфері, повинен складатися за аналогією складання шлюбного договору відносно реального майна подружжя та їх спільної власності.

На теперішній час в Україні, правовідносини подружжя щодо віртуальних речей, у відмінності до пілотного проекту з приводу реєстрації актів цивільного стану, законодавчо не врегульовано.

***Швидка Вікторія Георгіївна,**
кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВА ПРИРОДА ДОГОВОРУ ПРО ВЛАШТУВАННЯ ДІТЕЙ ДО ПРИЙОМНОЇ СІМ'Ї НА ВИХОВАННЯ ТА СПІЛЬНЕ ПРОЖИВАННЯ

Особливістю прийомної сім'ї є договірна основа її створення. Договір є підставою для виникнення правовідносин як майнового, так і немайнового характеру. Правовідносини, що випливають із договору про влаштування дітей до прийомної сім'ї на виховання та спільне проживання, регулюються різними галузями права (сімейне, цивільне, адміністративне право). Зобов'язання, які